

Spremnost djeteta za polazak u školu

Polazak u školu je za dijete, a i njegove roditelje, jedan od važnih trenutaka u životu. Dijete ulaskom u školu postaje dio organizirane i strukturirane sredine, izlaže se sustavu vrednovanja i natjecanja, uz mogućnost doživljavanja neuspjeha i kritike. U školi se prvi puta susreće s obvezama, s osjećajem odgovornosti i novom organizacijom života.

Prvi školski dani mogu biti uzbudljivi, ali i popraćeni strahom i neugodom. Većina djece prihvati ovo novo životno razdoblje posve prirodno i smireno, no isto tako ovo razdoblje može biti teško pogotovo onoj djeci koja do polaska u školu nisu bila polaznici dječjeg vrtića i kod kojih se javljaju strahovi od novog i nepoznatog.

Često osjećaj nelagode i straha imaju i roditelji koji su zabrinuti kako će se njihovo dijete prilagoditi zahtjevima škole, hoće li biti uspješno i hoće li naći prijatelje. Ova obostrana zabrinutost utječe na osjećaj zadovoljstva, motivaciju za učenje i ukupan stav prema školi.

Zbog ovih činjenica vrlo je važno prije polaska djeteta u školu na odgovarajući način procijeniti spremnost djeteta za polazak u školu, a istovremeno otkriti i eventualne poteškoće, koje se u školi mogu još više produbiti te ih je potrebno pravovremenim i najprimjerenijim postupcima otkloniti.

ZRELOST ILI SPREMNOST ZA ŠKOLU?

Izraz zrelost i spremnost za školu uobičajeno se upotrebljavaju kao sinonimi, premda je spremnost adekvatnija riječ. Naime, **zrelost** je rezultat procesa sazrijevanja koji je biološki uvjetovan, dok **spremnost** osim sazrijevanja uključuje i sva iskustva i znanja koje je dijete do škole steklo, kao i motivaciju za učenju.

Mogli bismo zaključiti da se zrelost za učenje više odnosi na stupanj razvoja koji ovisi o unutrašnjim biološkim činiteljima.

Spremnost za učenje mnogo je širi pojam, koji uz fiziološku zrelost uključuje **iskustvo i motivaciju**. Osim toga pojam zrelost označava nešto što je postiglo razvojni vrhunac, točku iza koje slijedi opadanje, dok spremnost pretpostavlja dostizanje određene razvojne razine koja je odskočna daska za novo učenje.

Pri polasku u školu očekuje se da su djeca spremna za školsko učenje. Ta spremnost se odnosi na različite aspekte razvoja:

TJELESNA SPREMNOST

za školu podrazumijeva mogućnost djeteta da se nosi sa zahtjevima koji uključuju specifične psihofizičke napore. Ona se procjenjuje pomoću različitih pokazatelja od kojih su visina i težina najjednostavniji.

Tjelesna naprezanja koja očekuju školsko dijete su hodanje od kuće do škole uz opterećenje od nekoliko kilograma (koliko je teška školska torba), a tu je i **statičan napor** zbog višesatnog mirnog sjedenja u školskoj klupi ili pri pisanju domaćih zadaća. Tjelesna zrelost uz to uključuje **normalno funkcioniranje osjetnih organa**, te da dijete nema poteškoća sa sjedenjem, stajanjem ili kretanjem. Dijete prije polaska u školu također treba steći navike normalnog hranjenja, spavanja i kontrolu izlučivanja. Dakle, dijete mora imati u zadovoljavajućoj mjeri razvijene osjetne funkcije te određene tjelesne sposobnosti, poput snage mišića i tjelesne izdržljivosti.

U pogledu psihomotoričke razvijenosti dijete treba do polaska u školu usvojiti mnoge vještine – od hodanja, trčanja, oblačenja do usavršavanja fine pokretljivosti pojedinih mišića, što je preduvjet za učenje složenih psihomotornih vještina poput čitanja i pisanja.

GOVORNA RAZVIJENOST

je neophodan preduvjet za praćenje nastave. Ona uključuje receptivne govorne vještine poput slušanja i praćenja što drugi govore ili razumijevanja uputa.

Ekspresivne govorne vještine uključuju fluentnost u govoru, jasan izgovor, mogućnost izražavanja osjećaja, potreba i misli na materinskom jeziku, svijest o simboličkom načinu izražavanja, te razvijen pojam o čitanju i pisanju.

KOGNITIVNA SPREMNOST

osim inteligencije uključuje razvijenost niza specifičnih funkcija. Razvijenost **pažnje** u predškolskoj dobi uglavnom je nehotična. Polaskom u prvi razred, zbog organizacije nastave i izloženosti mnoštvu informacija, dijete treba imati razvijenu mogućnost usmjeravanja pažnje. U području pažnje od školskog djeteta se očekuje da razmjerno dugo može biti usredotočeno na određeni sadržaj, da može selektivno usmjeriti svoju pažnju, da je može namjerno prenositi s jednog predmeta na drugi, te da se do određene mjere može oduprijeti podražajima koji mu odvlače pažnju.

Pojmovno ili logičko **mišljenje** tj. sposobnost zahvaćanja odnosa i veza među stvarima i pojavama koje djeca opažaju, ali i predviđanje tih odnosa bez ranije stečenog iskustva, počinje se razvijati pred kraj predškolskog razdoblja. Na pragu osnovne škole djeca počinju izgrađivati glavne misaone operacije kojima se koristimo pri formiranju pojmova: apstrakciju i generalizaciju. U pogledu misaone razvijenosti pretpostavlja se da školsko dijete ulazi u školu s mogućnošću izvedbe konkretnih misaonih operacija te da može spontano rabiti neke od strategija zapamćivanja, primjerice ponavljanja.

Kognitivna spremnost podrazumijeva također i posjedovanje određenih **iskustava i spoznaja** o svijetu i sebi samom. Dijete može svoj pristup novim sadržajima graditi uspješno ako se vodi računa o iskustvima i temeljnim znanjima koje je dijete donijelo sa sobom u školu.

EMOCIONALNA SPREMNOST

očituje se u emocionalnoj stabilnosti i mogućnosti **kontrole vlastitih emocija**. Dijete treba biti dovoljno stabilno da se nekoliko sati dnevno bez straha može odvojiti od roditelja i samostalno funkcionirati

Kontrola impulsa podrazumijeva da dijete može izbjeći i svladati jake i nagle emocionalne izljeve poput srdžbe, panike ili straha.

Školska situacija podrazumijeva i evaluaciju uratka, te određenu kompeticiju i usporedbu s drugima. Emocionalna stabilnost je potrebna za uspješnije suočavanje s takvim frustrativnim situacijama, koje izazivaju ispitnu tjeskobu, strah od neuspjeha ili su prijatnja djetetovu samopoštovanju.

Kako su emocije pokretači naše aktivnosti, emocionalno nezrelo dijete lako gubi motivaciju za učenje, slabo kontrolira svoje postupke, pa i školsku disciplinu teško podnosi. Sve to može dovesti do slabije socijalne prihvaćenosti među vršnjacima. Ostala djeca izbjegavat će ga ili će mu se rugati, što će još više poljuljati ionako slabu motivaciju za školsko učenje.

SOCIJALNA SPREMNOST

Zbog toga je emocionalna zrelost neposredno povezana sa socijalnom spremnošću djeteta. To podrazumijeva da mali prvoškolac ima svoj krug prijatelja s kojima se igra i druži i koji ga prihvaćaju kao ravnopravnog partnera. Usvojio je osnovne norme ponašanja što mu dozvoljava da samostalno zadovolji neke svoje osnovne potrebe, surađuje s djecom i odraslima i podređuje vlastite želje pravilima i ciljevima grupe kojoj pripada.

Socijalna zrelost podrazumijeva, ostvarivanje uspješne komunikacije s vršnjacima i učiteljima, te mogućnost suradnje s drugima.

SPREMNOST ZA ŠKOLSKO UČENJE

Na kraju ostaje još i pitanje utvrđivanja spremnosti za školsko učenje. Promatrajući određene djetetove reakcije roditelji mogu i sami prepoznati «optimalne trenutke za učenje». Prvi znak je djetetovo spontano zanimanje za učenje čitanja i pisanja. Siguran znak djetetove zrelosti za učenje jest ako pokušaj poučavanja u nekom području rezultira napretkom u učenju.

KORISNE IGRE I AKTIVNOSTI RODITELJA I DJETETA – kao priprema za školu:

DRUŠTVENE IGRE (čovječe ne ljuti se, memori, domino) - razvoj pažnje i pamćenja, usvajanje pojma broja, radost zbog uspjeha, podnošenje neuspjeha.

RAZLIČITI PISANI ZADACI (u radnim listovima, dječjim časopisima) - razvoj percepcije, rezoniranja, rješavanja problema, spremnost da se uloži kognitivni napor, upornost, dovršavanje započeto.

"MATEMATIČKE IGRE" u svakodnevним situacijama (uspoređivanje, svrstavanje i razvrstavanje, uparivanje i pridruživanje, rastavljanje cjelina na dijelove i obrnuto, brojenje, prepoznavanje brojki) - razvoj percepcije, usvajanje pojma broja, logičko zaključivanje
ZAJEDNIČKO ČITANJE PRIČA I GLEDANJE FILMOVA u kojima se djetetu tumače postupci likova - prepoznavanje tuđih i svojih emocija, uživljanje u situacije drugih, empatija.
PREPRIČAVANJE PRIČA I DOGAĐAJA - razvoj govora (upotreba pravilnih cjelovitih rečenica, bogaćenje rječnika), logičko prepričavanje (pčetak - sredina - kraj), postavljanje pitanja.
CRTANJE, BOJANJE, MODELIRANJE - kreativnost, pravilno držanje olovke, preciznost, snalaženje na papiru (odozgo prema dolje, s lijevog na desno).

Priredila: Natalia Dujić, psiholog